

Logga
inHitta
vård

Meny

[Röst och tal](#)

Afasi

Afasi innebär att ha det svårt med språket efter en hjärnskada, oftast en stroke. Det kan vara svårt att prata och skriva samt förstå talat och skrivet språk. Livet påverkas på många sätt när det inte går att kommunicera som vanligt. Men det finns mycket att göra och flera hjälpmedel att använda för att livet ska fungera bättre.

Besvären brukar vara störst den första tiden efter en [stroke](#). Hos de flesta minskar besvären efter en tid och för några försvinner de helt. En del har däremot kvar besvären men kan lära sig att leva med dem.

Andra orsaker till en hjärnskada som orsakar afasi kan vara [hjärnskakning](#), [en inflammation i hjärnan](#) eller en [hjärntumör](#).

Symtom

Det är vanligt att du har svårt med följande om du har afasi:

- Du har svårt att prata, till exempel för att du inte kan hitta rätt ord eller byter ut ord och bokstäver.
- Du har svårt att tolka och förstå vad andra säger.
- Du har svårt att förstå vad du läser.
- Du har svårt att läsa högt.
- Du har svårt att stava och formulera meningar i skrift.

Alla som har afasi har svårt att hitta rätt ord. Det kan hända att du inte alls kommer på ordet du vill säga. Det är också vanligt att säga fel ord eller upprepa samma ord om och om igen. Det kan också vara så att du endast hittar korta ord som till exempel och, att, men, just, bara och som. Då blir det svårt för omgivningen att förstå vad du vill säga. Du kan ha besvär både när du pratar och när du skriver.

Under de första dagarna efter en stroke är det mycket vanligt att ha svårt att förstå vad omgivningen säger. Det brukar bli lättare efter hand och för vissa kan besvären helt gå över.

Att prata

Det är vanligt att ha svårt att komma igång och prata. Du kan behöva hjälp av någon som säger de första ljuden i ett ord.

Svårt att hitta rätt ord

Det kan hända att du pratar utan besvär, men byter kanske ut bokstäver eller hela ord så att talet blir svårt att förstå för omgivningen. Det kan till och med bli så att du pratar utan avbrott och använder ord som du hittar på själv.

En del som har afasi hör att det blir fel och kan då försöka rätta sig själva. Andra uppfattar inte att det blir fel, utan tror att de säger det som de har tänkt säga. De kan då bli både förvånade och arga på dem som lyssnar för att de inte verkar förstå.

Upprepning av samma ord

I början är det mycket vanligt att upprepa ett ord och använda det när du egentligen vill säga något annat. Det kan till exempel vara när du ska svara på en fråga. Då svarar en del alltid ja fast de ibland menar nej, och tvärtom.

Besväret att hitta rätt ord blir ofta extra tydligt när du ska säga namn på dina närstående. Det kan också vara svårt att uttala siffror, till exempel i telefonnummer eller personnummer.

Tolka och förstå

Det är vanligt att ha svårt att tolka vad andra personer säger om du har fått afasi efter en stroke. Du kan även ha svårt att uppfatta vad du själv säger och kan därför inte heller rätta dig när du har sagt fel. Det beror på att hjärnan har svårt att tolka det du hör. För de flesta minskar besvären efter hand.

Att läsa

Det kan vara svårt att läsa eller förstå det lästa eftersom du inte känner igen bokstäver och ord. Besvären kan vara olika och variera från att inte kunna läsa alls till att missa eller läsa fel på enstaka ord.

Stava och formulera meningar

Förmågan att stava är påverkad hos de flesta som får afasi. Det är vanligt att inte kunna skriva alls på grund av att du inte kan komma på den första bokstaven i ordet. Ibland blir bokstäver utbytta mot varandra, ibland kan hela ord utelämnas. Det är också vanligt att fastna i ett ord eller en stavelse och skriva den om och om igen.

Många som har fått afasi efter en stroke är också förlamade i höger sida av kroppen. För en högerhänt person kan det ta tid att lära sig att skriva med vänster hand.

Uttrycka sig med kroppsspråk

Det är vanligt att ha svårt att uttrycka sig med gester, miner och kroppsspråk. Det gäller särskilt i början. Personer i omgivningen kan då till en början ha svårt att tolka vad du vill uttrycka.

Svårt att prata utan att ha afasi

Det är inte afasi om du enbart har svårt att artikulera och pratar sluddrigt. Det kallas för dysartri. Då har du inga besvär med språket utan kan läsa, skriva och förstå vad omgivningen säger.

Läs mer om [dysartri](#).

Apraxi innebär att ha svårt att styra tungan, läpparna och andra delar av munnen. Då går det inte att forma ord och bokstäver som du vill. Det är också svårt att härma miner och rörelsen blir fel när du till exempel ombeds räkna ut tungan eller runda läpparna. Även apraxi efter stroke blir bättre med tiden och går helt över för vissa. Men om apraxin är svår kan den bli kvar resten av livet.

Det är ganska vanligt att ha afasi, dysartri och apraxi samtidigt.

När och var ska jag söka vård?

Kontakta en [vårdcentral](#) om det har varit svårt för dig att prata, läsa och skriva under en längre tid.

Ring genast 112 eller be om hjälp att ringa om du själv eller en närstående plötsligt får något av följande symtom:

- Det blir svårt att finna ord och prata eller om det du säger plötsligt blir felaktigt.
- Det blir svårt att förstå vad omgivningen säger.
- Det blir svårt att läsa eller skriva.

Ring telefonnummer 1177 om du vill ha [sjukvårdsrådgivning](#). Då kan du få hjälp att bedöma symtom eller hjälp med var du kan söka vård.

Undersökningar och utredningar

Du blir först undersökt av en läkare på en vårdcentral om dina svårigheter med språket har kommit gradvis under en längre tid. Beroende på vad undersökningen visar kan du sedan få en [remiss](#) till en logoped för vidare utredning.

När du kommer till en akutmottagning på grund av symtom som har kommit snabbt utreder en läkare orsaken. Du får läggas in på sjukhus för fler undersökningar och behandling om det visar sig att du har en hjärnskada som till exempel en stroke.

En logoped gör olika tester

Du kan ha svårt att prata och förstå andra efter en stroke. Då kan en logoped göra en grundlig utredning av din förmåga att kommunicera.

Vid det första samtalet behöver logopeden förstå på vilket sätt du använder och uttalar ord, sätter ihop meningar och klarar att berätta något. Du får göra flera olika tester som visar hur du läser, hör, pratar och skriver. Logopeden undersöker också hur du använder gester, miner och kroppsrörelser. Hen testar även ditt minne, hur uppmärksam du är och om din syn har blivit påverkad.

De tester du får göra går bland annat ut på att titta på bilder eller föremål och berätta vad de föreställer. Du får också svara på frågor, läsa och tolka text samt prata och skriva om vad du har läst eller hört. Du kan få använda ett tangentbord eller en bokstavstavla om du inte kan skriva för hand.

Logopeden undersöker hur besvären påverkar din vardag och vilka behov du har. Du själv eller en närstående får berätta om till exempel vilka aktiviteter och kontakter du har utanför hemmet.

Behandling

Vilken behandling du får beror på vilka besvär du har. I början är det vanligt att få individuell språklig träning hos en logoped. Hen arbetar med att hjälpa personer som har besvär med kommunikation, språk, tal och röst.

Du kan få träningen antingen på sjukhusets rehabiliteringsavdelning, på en mottagning dit du kommer på besök eller genom att logopeden kommer hem till dig. Det kan variera mellan olika kommuner.

Språklig träning i grupp

Efter ett par månader när du har blivit lite piggare kan du på många orter få träning i grupp tillsammans med andra som har afasi. Tillsammans med logopeden kan du träna på att prata och sätta ihop orden till meningar. På liknande sätt kan du öva på att skriva. Läsförståelsen kan du träna genom att du får koppla ihop skrivna ord eller meningar med bilder eller föremål.

Om du har mycket svårt att prata kan du i stället träna på att kommunicera genom att till exempel peka, rita eller använda miner och gester. Då får du träna på att få nya sätt att få uppmärksamhet, be om något, framföra en åsikt eller fatta beslut.

Träning för att hantera vardagslivet

Du kan behöva träna olika sätt att hantera vardagliga situationer. Många som har fått afasi har lärt sig att alltid ha med sig en almanacka för att kunna peka ut viktiga datum, namn, anteckningar och liknande. Det är också vanligt att ha med sig en inköpslista när man handlar. En mobiltelefon kan också vara till god hjälp.

Andra sätt att kommunicera

Både du som har afasi och dina närstående kan behöva träna på att använda andra sätt att kommunicera. Ibland är du hjälpt av att ha en så kallad kommunikationsbok med bilder, kartor, text, symboler eller vad som passar bäst. Kommunikationsboken tas fram i samarbete mellan dig, logopeden, och dina närstående.

Språkligt stöd av dator

En dator kan också vara ett hjälpmedel om du kan stava lite. Många är vana vid att kunna skicka mejl och hålla kontakt med personer som man kanske inte träffar så ofta. När du använder dator kan du spara texten och granska den när du har skrivit klart. Det finns även hjälpmedel som till exempel rättstavningsprogram och program som läser upp texten på dataskärmen.

Smartphone eller surfplatta kan förenkla kommunikationen

Du kan till exempel berätta om vad du har gjort med hjälp av kameran, kalendern och kartan i smartphonen eller surfplattan. Det finns även speciella appar för kommunikation med innehåll som kan anpassas efter dina behov. Du kan även ta bilder av till exempel ett brev som du behöver få hjälp att förstå. Om du skickar bilden till någon kan hen sedan berätta vad som står i brevet.

Annat som kan göra det enklare är till exempel videosamtal, taltidningar och talböcker.

Läs mer om hur det går till att [få ett hjälpmedel](#) och hur du kan söka fram vilka hjälpmedel som finns att få där du bor.

Språkträningen kan ta lång tid

Du behöver vanligtvis få språklig träning under en lång tid och både du och närstående kan behöva få stöd och handledning.

På många orter går det att få fortsatt behandling hos en logoped när du har blivit utskriven från sjukhuset. På en del platser finns speciella dagliga verksamheter med anställda logopeder för personer som har afasi.

Det finns också afasiföreningar i de flesta län. Föreningarna ordnar aktiviteter som är anpassade till personer som har afasi och du har då möjlighet att dela erfarenheter med andra. Hos en del av dessa finns ["Mötesplats Afasi"](#) med bland annat språklig träning vid dator. Det finns också speciella datorprogram som du kan använda och träna med hemma.

Hjälpmedel i vardagen

I vissa delar av landet finns Taltjänst. Det är en tolkverksamhet som du kan få hjälp av när du har en funktionsnedsättning som rör röst, tal eller språk. Taltjänst kan till exempel hjälpa till vid läkarbesök eller i sociala sammanhang som till exempel vid ett föreningsmöte.

Vad är afasi?

Afasi beror på att de delar av [hjärnan](#) som behandlar språk har blivit skadade. Hos de flesta finns de språkliga funktionerna i vänster hjärnhalva. Hos en del finns de i höger hjärnhalva, framför allt hos vänsterhänta. Även skador i andra delar av hjärnan kan leda till problem med språket. Det beror på att språkfunktionen är ett samspel mellan olika delar av hjärnan.

Besvären med språket varierar från person till person

De språkliga besvären ser olika ut från person till person. Besvären beror bland annat på vilken del av hjärnan som har skadats och på skadans storlek. Det är vanligt med en kombination av olika besvär.

Språk är många olika saker, till exempel de här:

- Att prata
- Att förstå vad du själv och andra säger.
- Att skriva genom att sätta ihop ord till meningar.
- Att läsa genom att tolka orden i en text.

Alla dessa sätt att använda språket kan påverkas när du får afasi. Därför undersöks ofta varje persons förmågor och besvär inom olika språkområden.

En del blir bra igen

Det beror på olika saker om det går att bli av med de språkliga svårigheterna. Det som avgör är vad som har orsakat hjärnskadan, hur omfattande skadan är och var i hjärnan den sitter. Det beror också på hur väl du återhämtar dig i övrigt. Det är mycket troligt att det även påverkar afasin om du blir sämre.

En del personer som har fått afasi efter en stroke blir helt bra igen, men för de flesta kvarstår besvären. De största förbättringarna sker under de tre till sex första månaderna, men det finns möjlighet att språkfunktionen förbättras under flera år efter skadan.

Hur påverkas livet av afasi?

Att få afasi kan vara en stor omställning för många. I början är ofta både den som har afasi och den närmaste omgivningen mycket frustrerade, eftersom den som har afasi inte kan prata som vanligt. Personen kanske inte heller förstår vad andra säger och kan bli irriterad när andra inte förstår.

Afasi skiljer sig från person till person. Någon kan ha mycket svårt med alla språkliga funktioner, medan en annan kan ha så små besvär att finna ord att omgivningen knappt märker det. För de här personerna påverkas livet olika. Hur personen har använt språket före sjukdomen har också stor betydelse för hur livet påverkas. Livet förändras mycket för en person som tidigare dagligen har läst böcker, löst korsord, skrivit e-post och pratat med många. Men ofta går det att så småningom hitta andra sätt att kommunicera på.

Informationskort kan göra det sociala livet lättare

Afasi är en osynlig funktionsnedsättning och du kan bli misstolkad ibland. Många personer med afasi tycker att det är bra att visa ett litet informationskort när de träffar nya personer. Kortet kan innehålla kort information om att du har afasi, vad det innebär och vad personen du pratar med ska tänka på för att underlätta samtalet. På kortet kan det även finnas information om vem som ska kontaktas om något skulle hända dig.

Att vara närstående till någon som har afasi

Afasi påverkar även dig som är närstående. Som närstående har du en viktig roll som stöd och får ofta sköta kontakten med omvärlden åt den som har afasi.

Du kan hjälpa till vid besök på till exempel vårdcentralen eller banken, men den som har afasi måste också få möjlighet att vara självständig så gott det går. För att få råd om hur du bäst hjälper till kan du kontakta en logoped.

På de flesta håll i landet finns det afasiföreningar som du kan få stöd av även som närstående. Kontaktuppgifter finns på [Afasiförbundets webbplats](#).

Behöver planera mer än tidigare

Många personer med afasi och deras närstående tycker att vardagen fungerar bättre när de planerar dagarna. Det kan till exempel vara bra att veckohandla i stället för att handla då och då.

Inför ett besök hos läkaren brukar det underlätta att tillsammans gå igenom i förväg vilka frågor ni vill ställa och kanske även anteckna det så att ingenting glöms bort.

Hur kan du underlätta samtal?

Det är bra om du uppmuntrar den som har afasi att använda gester, miner och kroppsspråk även om många som får afasi har svårt att kommunicera på det sättet i början. Det bästa är att du själv är extra tydlig i dina ansiktsuttryck, pekar på det du pratar om och använder tydliga, vardagliga och enkla gester. Den som har afasi kan på så sätt lära sig att använda ett kroppsspråk för att kommunicera.

Tänk på det här när du pratar med någon som har afasi:

- Prata tydligt.
- Använd enkla, korta meningar.
- Återkoppla, det vill säga kontrollera att du har förstått rätt.
- Låtsas inte att du förstår när du inte gör det.

Det kan vara bra att anteckna medan ni pratar. Du kan till exempel skriva ner vad ni har pratat om, vad ni har beslutat, vilken dag ni ska göra något och liknande. Då blir det lättare för dig att sammanfatta vad ni pratat om för den som har afasi.

Det kan kännas svårt att börja kommunicera på ett nytt sätt. En logoped kan därför träna och hjälpa närstående att göra det på ett naturligt sätt.

Det är viktigt att komma ihåg att även om en person har afasi är det en kompetent människa som tänker, har åsikter och vill vara delaktig i beslut om sitt liv. Det gäller fortfarande trots att personen inte alltid kan framföra det.

Det kan vara jobbigt att vara närstående

Det kan vara svårt att alltid orka vara förstående och ha det tålamod som du önskar. Du kan känna dig otillräcklig, bli arg, irriterad och samtidigt kanske vara ledsen.

Det är vanligt att känna dåligt samvete när man inte orkar. Det kan göra att du tar på dig för mycket arbete och ett för stort ansvar, och blir ännu tröttare. Sök stöd tidigt, så att du får hjälp och orkar med situationen. Det är viktigt för dig och den som du hjälper.

[Läs mer om hur du som närstående kan få stöd och avlastning.](#)

Påverka och delta i din vård

Du kan [söka vård på vilken vårdcentral eller öppen specialistmottagning](#) du vill i hela landet. Ibland krävs det [remiss](#) till den öppna specialiserade vården.

Informationen ska gå att förstå

För att du ska kunna vara delaktig i din vård och ta beslut är det viktigt att du förstår [informationen du får](#) av vårdpersonalen. Ställ frågor om du inte förstår. Du ska till exempel få information om behandlingsalternativ och [hur länge du kan behöva vänta på vård](#).

Du har möjlighet att [få hjälp av en tolk om du inte pratar svenska](#). Du har också [möjlighet att få hjälp av en tolk om du till exempel har en hörselnedsättning](#).

Du som behöver hjälpmedel ska få information om vad som finns. Du ska också få veta hur du ska göra för att [få ett hjälpmedel](#).

LÄS MER OM AFASI

[Afasiförbundet](#)

[Hjärnskadeförbundet](#)
[Hjärnkraft](#)

Senast uppdaterad:

2024-07-31

Redaktör:

Peter Tuominen, 1177.se, nationella redaktionen

Granskare:

Monica Blom Johansson, logoped, institutionen för neurovetenskap, Uppsala universitet, Uppsala

1177 – tryggt om din hälsa och vård

På 1177.se får du råd om hälsa och information om sjukdomar och vilka mottagningar du kan kontakta. Logga in för att läsa din journal och göra dina vårdärenden. Ring telefonnummer 1177 för sjukvårdsrådgivning dygnet runt.

1177 ger dig råd när du vill må bättre.

1177 på flera språk

I

Om 1177

I

Kontakt

I

[Behandling av personuppgifter](#)

[Hantering av kakor](#)

[Inställningar för kakor](#)

1177 – en tjänst från [Inera](#).